

Jobbjulen de aldri glemmer

Ingrid Langen (40) følte hun stod midt i juleevangeliet 24. desember i fjor. Anne Kristine Bergem (47) smiler når hun tenker på den psykisk syke damen som insisterte på å være nisse på sykehuset. Julia Chelsom (69) er så sentral for julestemningen at den gamle arbeidsplassen ringer i julen, selv om hun er blitt pensjonist.

JUL PÅ JOBB: Ingrid Langen (i midten) på vaktrommet på Rikshospitalet julaften i fjor, sammen med (f.v.) Mali Ebrahimi, Kaja Moen og Tore Henriksen. Det skulle bli en helt spesiell kveld på jobb. FOTO: Privat

Ingrid Langen hadde egentlig gruet seg litt til vakt. Det var fjerde julen på rad hun jobbet. Fødselslegen tenkte på familien hjemme på Alvøen, på morens sylte og flatbrød, og på kuldegradene og skiføret utenfor huset. På vaktrommet på Rikshospitalet var det levende lys og vakuumpakket ribbe. Utenfor var det begynt å bli mørkt.

En helt spesiell fødsel

Sykehusene og legevaktene stenger aldri dørene. Selv om det er høytid. Og det er alltid noen som må ha vakt på julaften.

24. desember 2015 var det Ingrid Langens tur. Denne datoen er blant de dagene i året det fødes aller færrest barn her i landet. Bare litt over 11 000 mennesker er født på julaften. Men på vaktrommet på fødeavdelingen på Rikshospitalet ringte callingen litt etter klokken tre for ett år siden.

– Å jobbe på julaften gjør situasjonen litt spisset. Når man ikke kan være hjemme med familien styrker det følelsene til både pasientene og ansatte, sier Langen.

Hun har tatt i mot mange hundre barn i løpet av karrieren. Men selv for en erfaren

lege blir enkelte fødsler litt spesielle. Denne fødselen er av dem.

– Det var rene juleevangeliet på fødestuen: Moren het Maria, og hun fødte sin førstefødte på selve julekvelden. Mannen var prest. Det var en utrolig fin fødsel.

Hun legger til:

– Og som bakvakt hadde jeg de tre vise menn i én person: Overlege Tore Henriksen jobbet sin siste jul. Han er en av de viseste jeg kjenner, både faglig, klinisk og menneskelig.

– Hvem var du i dette evangeliet?

– He-he. Da tror jeg at jeg må ha vært en gjetergutt?

På vakt i høye hæler

Som pensjonert lege har Julia Chelsom (69), tidligere overlege ved medisinsk avdeling ved Haraldsplass diakonale sykehus, mange julevakter bak seg.

– Før var det kun én overlege på medisinsk avdeling hele julaften, forteller Chelsom.

– Dette var da vi gikk i gikk i vanlige klær og hvit frakk, ikke i helt hvitt tøy som vi gjør i dag.

Julaften var det vanlig å pynte seg, med skjørt, lange øredobber og høye hæler. En julaften hadde jeg hele 12 utskrivninger alene, forklarer hun og ler hoderystende.

– Neste dag hadde jeg utrolig vondt i føtten etter å ha løpt omkring på hele sykehuset i høye hæler for å ordne opp!

Chelsom pensjonerte seg i sommer, men ble nå i desember hentet tilbake for å lage julestemning på sykehuset. Årsaken skriver seg tilbake til en fredag for nesten 15 år siden. Etter morgenmøtet hadde legene ved medisinsk avdeling én time til disposisjon.

– Hva med en sang? spurte Chelsom. Hun minnes responsen godt:

Noen fikk den store skjelven, noen begynte å svette, og noen gikk.

Men det ble sang, og så et kor: *Kor Insuff.* Kordeltakelse er mer eller mindre obligatorisk for legene ved medisinsk avdeling og ingen andre får innpass.

– Du kan når som helst få folk som er flinke til å synge til å opptre, men utgangspunktet mitt var at alle skulle være med, forklarer Chelsom.

Siden har det fortsatt. Om morgenen siste

UNG IDEALIST: Året er 1988. Anne Kristine spiser julelunsj hjemme i Asker med pappa Anders Bergem. Snart er hun klar for julaften-vakt på Dikemark. FOTO: Privat

SYNGER JULEN INN: Julia Chelsom (t.v.) dirigerer Kor Insuff sin årlige julekonsert. Foto: Haraldsplass Diagnostiske Sykehus

ET MODERNE EVANGELIUM: Mor er Maria, pappa er prest – og Lykke ble født på selveste julekvelden. FOTO: Privat

fredag før juleturnusen startet holdt Kor Insuff sin 13. årlige julekonsert under kyndig ledelse av Julia Chelsom.

– Kollegaer har kommet til meg og fortalt at sangen betyr mye for dem. Det har sveiset oss sammen og – selv om de ikke er sangere – høres det overraskende bra ut når vi står der sammen.

Ikke et «julemenneske»

Før hun selv fikk familie, var tradisjonell jul i mange år nærmest unntaket for Anne Kristine Bergem (47), leder for Norsk psykiatrisk forening.

– Jeg er nok ikke et utpreget julemenneske. I julen ligger det et press i at alt skal være så hyggelig – og da tenker jeg på alle de som ikke har det bra. Å være der for andre er det som gjør julen meningsfull for min del, sier Bergem.

Som barn var hun med faren, som var sykehusprest, på jobb – på aldershjem og ved gudstjenester. Som medisinstudent satt hun sammen med fulle og rusede mennesker som snakket om vanskelige liv, og hun hørte gamle og ensomme fortelle at de ikke hadde vært ute av døren siden forrige julearrangement.

– Jeg har møtt så mange mennesker som er takknemlige for det lille de har. Som har tatt i mot det de har blitt tilbudt, uten bitterhet. Det er mye å lære av en slik innstilling.

Hvem har sagt at livet er en dans på roser? Ensomhet og sykdom er noe som kan ramme oss alle.

Julenissen på Dikemark

Aller best husker hun julaften på Allmennpsykiatrisk avdeling på Dikemark i Asker i 1988. I stuen var det levende lys og juletre med pakker under, det var pyntede ansatte og pasienter.

Anne Kristine Bergem var 19 år og jobbet som pleieassistent. Hun stod på kjøkkenet og forberedte julemiddagen da en liten dame tittet inn.

– Hun hadde det stort sett ikke lett, hun slet med psykoser. Hun var mistenksom og hørte lyder, og var redd for at noen var ute etter henne, forteller Bergem.

Nå stod kvinnen i døråpningen og ventet på at noen skulle se henne. Litt sjenert, men samtidig helt tydelig på hva hun ønsket da hun begynte å snakke:

Hun hadde tenkt på det lenge, det var ikke tvil. Hun sa: «Jeg vil gjerne være julenisse».

Bergem smiler.

– Hun gjennomførte med glans. Den lille damen med den alvorlige psykosen. Jeg glemmer det aldri.

Hun tenker ofte at hun har lyst til å jobbe i julen igjen.

– Det jeg kjenner veldig sterkt på er at mennesker trenger mennesker. Enten du er

ansatt eller pasient, ung eller gammel – behovet for å bli sett og anerkjent gjelder alle. Hvert eneste menneskemøte betyr noe.

Lykke over nytt liv

Tilbake til juleevangeliet på Rikshospitalet julaften i fjor. Ingrid Langen tenker tilbake på den helt spesielle stemningen på fødestuen.

– Av og til kan det være en veldig hektisk stemning under en fødsel, med smerte og redsel. Men her var det helt rolig. Du følte virkelig foreldrenes lykke som var klare for å ta imot et nytt lite menneske, sier hun.

Kontrasten for Langen ble litt ekstra stor: De siste årene har hun tilbragt julen i både Malawi og Sierra Leone.

– Gleden ved en fødsel er like fantastisk enten du er i Sierra Leone eller i Norge. Men vi glemmer hvor privilegerte vi er. Hadde ikke denne Maria vært i Norge, så hadde det kanskje ikke gått bra.

Langen smiler.

– De fikk en jente. En moderne versjon av juleevangeliet.

Christine Rian Johannessen
christine.rian.johannessen@legeforeningen.no

Julie Kalveland
julie.kalveland@legeforeningen.no
Samfunnspolitisk avdeling